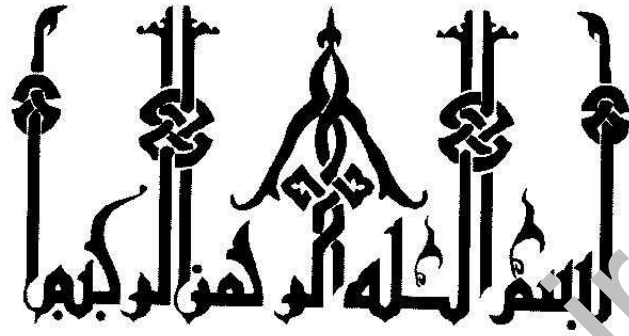

کتاب دستور دار طراحی اسلامی

www.ketab.ir

سرشناسه	: بروخ، اریک
عنوان و نام پدیدآور	: Broug, Eric
مشخصات نشر	: اردبیل: گونش نگار، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۳ ص.: مصور(رنگی).
شابک	: ۴۰۰۰۰۰ ریال : ۹۷۸-۶۲۲-۹۲۲۰۷-۲-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: عنوان اصلی: Islamic design workbook.
موضوع	: هنر اسلامی
موضوع	: Islamic art
موضوع	: هنر اسلامی -- مسائل، تمرین‌ها و غیره
موضوع	: Islamic art -- Problems, exercises, etc
شناسه افزوده	: شهباز، سیران، حبیب، مترجم
شناسه افزوده	: حسینی، سید مهدی، ۱۳۶۴ - مترجم
شناسه افزوده	: خاکپور شرفه، ۱۳۶۲ - مترجم
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ک ۲ ب ۰ / ۶۶۲
رده بندی دیویی	: ۷۰۹/۱۷۶۷۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۲۸۴۳۶۶

◀ نام کتاب	: کتاب دستور کار طراحی در اسلامی
◀ مؤلف	: اریک بروگ
◀ مترجمان	: دکتر حبیب شهبازی شیران، سید مهدی حبیبی، شکوفه خاکپور گیگلو
◀ ناشر	: انتشارات گونش نگار
◀ نوبت چاپ	: اول ۹۷
◀ تیراژ	: ۱۱۰۰ جلد
◀ قیمت	: ۴۰۰۰۰۰ ریال
◀ شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۲۰۷-۲-۵

۰۴۵-۳۳۵۲۳۳۵۹

mail.xepersian.print@yahoo.com

کلیه حقوق قانونی و مادی و معنوی برای مترجمین و ناشر محفوظ است.

مقدمه مترجمان

دوران اسلامی یکی از ارزشمندترین دستاوردهای بشری در عرصه‌ی تاریخ هنر، به شمار می‌آید. این دستاوردهای هنری شامل انواع متنوعی از هنر همچون معماری، خوشنویسی، نقاشی و مانند آنها می‌شود. در ماهیت هنر اسلامی اغلب بر خلق زیبایی با نقوش انتزاعی و استفاده از حروف تاکید شده و به دلیل محدودیت نسبی سایر هنرها که تصویر موجودات زنده را در تزیینات منع کرده بود، مسلمانان به توسعه سبکهای مختلف هنری در زمینه‌هایی انتزاعی سوق دادند.

در تزیینات هنری دوران اسلامی به عناصر تکرار شونده زیادی برخورد می‌کنیم؛ مانند استفاده از طرح‌های مختلف هندسی و یا ترسیمی خیالی از گل و گیاه که به اسلیمی معروفاند. در این میان طرح‌های هندسی مانند دایره، مربع، مستطیل و چند ضلعی‌ها جایگاه ویژه در معماری دوران اسلامی دارند. هندسه در معماری؛ به قول پژوهشگران هنر اسلامی، قلب طراحی اسلامی به شمار می‌رود. از اشکال هندسی برای خلق تزیینات در هنر و معماری اسلامی به وفور به کار گرفته می‌شوند. تفکر در اشکال هندسی منجر به مهارت در همه هنرهای علمی مانند ریاضی می‌شود. همچنین مطالعه در اشکال هندسی منجر به مهارت‌هایی در هنرهای ذهنی می‌گردد. دایره یکی از این اشکال است که در معماری و هنر اسلامی دارای بار معنایی زیادی است. این فرم از اشکال هندسی بیش از سایر اشکالها در این کتاب آورده شده و طرز ترسیم بعضی از اشکال آن آورده شده است. در این کتاب مولف چگونگی ترسیم دایره که از نقطه شروع شده و تا زمانی که طرح مورد نظر کامل می‌شود به وضوح شرح داده است.

دایره اساس همه اشکال هندسی در درون خویش را تشکّل می‌دهد. در هنرهای مانوس با دین اسلام دایره نماینده جهانی است که مرکزیتی به نام الله دارد و تمام هستی حول محوریت این مرکز قرار داده شده‌اند. خارج از مفهوم زمان، دایره همیشه به عنوان سمبل جاودانگی نگاشته شده، دارای آغازی که معلوم نیست و پایانی که بی‌انتها است. دایره سمبل روح است. در مطالعه اشکال هندسی باید تمام حرکتهایی که در هندسه به سادگی پنهان می‌شوند مورد توجه و مطالعه قرار داد. در مراحل ابتدای ترسیم اشکال هندسی نقطه، آغاز هنر اسلامی است.

نقطه در طراحی یعنی ساده ترین آغاز برای ترسیم نقوش که ماهیتش جزء اسرار است و دایره نه تنها بیان کامل عدالت و برابری در همه مسیرها در یک حیطه محدود است، بلکه هم چنین زیباترین طرح برای اشکال چند ضلعی است. شکل مربع بیش از هر شکل دیگری، به عنوان عمومی‌ترین صورت در زبان نمادها به کار رفته و از نظر فلاسفه، نماد وحدت گونه‌ها و نشانگر برابری یک چیز با خودش به نحوی نامتناهی است و نمادی از عدالت و قانون است. مربع به خودی خود منعکس کننده خویش است و زمانی که مربع‌ها از درون مرکز یک مربع مادر پدیدار می‌شوند جنبه دوگانه را در خویش دارا می‌باشند. مربع نماد، جسم و واقعیت است. شش ضلعی و مثلث، مکمل یکدیگرند یکی در درون دیگری همزیستی می‌کند.

طرح‌های هندسی اسلامی در تاریخ پرفراز نشیب خود به دو شکل ارائه شده است. در مرحله اول، با نظام کشورهای غربی و زمان میلاد مسیح و در مرحله دوم زمان هجرت پیامبر مطابقت دارد. مبدا تاریخ در کشورهای اسلامی، هجرت حضرت محمد (ص) از مکه به مدینه، مصادف با ۶۲۲ میلادی است و هجری قمری نامیده می‌شود. طراحان و معماران بخصوص کشورهای اسلامی با الهام از روح هنر اسلامی نقوشی زیبا و قابل تأمل را به اجرا در آورده‌اند، که هر کدام دارای معنا و مفهوم خاصی در هنر اسلامی است. تزیینات بناهای دوره‌ی اسلامی که بیشتر شامل نقوش هندسی و گیاهی بوده، در بیشتر قسمت اعظم ممالک کشورهای اسلامی امروزی مانند: ایران، ترکیه، سوریه، کشورهای شمال آفریقا بوده که در طرح‌های مختلف هنری به اجرا در آمده است. هر چند ممکن است این نقوش در مکان‌های مختلفی طراحی نشده باشد. بناها و آثار هنری که در این کتاب به صورت انتخابی آورده شده، بیانگر میراث هنری غنی جهان اسلام در ۱۴ قرن دوران ادوار هنر اسلامی هستند. این نقوش در سبک‌های مختلفی به اجرا در آمده و تمایل استفاده از هر سبک خاص، به عوامل زمانی و مکانی وابسته بوده است. این کتاب نقوش متنوعی را به تصویر می‌کشد. به علاوه، نشان می‌دهد که نقوش که در اولین نگاه بسیار متفاوت به نظر می‌آیند، اشتراک‌های ساختاری بسیاری با دیگر نقوش در سایر بناهای همزمان دارند. اکثر نقوش هندسی موجود در این کتاب بر مبنای تکرار یک طرح ابداع و خلق شده‌اند و با ترسیم آنها در بناها، معمار به عناصر تکرار شونده تبدیل کرده است. این نقوش در داخل یک دایره و یا اشکال دیگر محدود می‌شود. اغلب نقوش هنگامی جلوه‌ی واقعی خود را به دست می‌آورند که تکرار شوند. در کلام پایانی، باید گفت که نقوش هندسی در دوران اسلامی برای هر کس پیامی خاص دارند. مفهوم آن‌ها بستگی به تفکر و بصیرت شخصی که در آن محیط حاضر می‌شود و محو تماشاگر آن می‌شود.

مطالبی که در این کتاب نویسنده ذکر کرده؛ شامل نمونه‌های اشکال هندسی در بناهای مختلف در کشورهای اسلامی و چگونگی ترسیم آن‌ها است. مطالب این کتاب قابل استفاده برای رشته‌های هنر اسلامی و معماری اسلامی و سایر علاقمندان به هنر و معماری است. برای یادگیری بیشتر این نقوش یک سری پاکت‌های تمرینی در عقب کتاب آورده است. در انتها، ترجمه این کتاب را به تمامی علاقمندان و دوستداران هنر و معماری اسلامی تقدیم می‌شود. امید است با تدوین این کتاب و کتاب‌های دیگر در زمینه هنرهای دوران اسلامی، سهمی قابل توجه در شناسایی ماهیت این دوران پرفراز و نشیب به مردمان دیگر نواحی جهان داشته باشیم.

دکتر حبیب شهبازی شیران، سید مهدی حسینی نیا، شکوفه خاکپور

فهرست مطالب

معرفی

۹

الگوها

ایران مرکزی و جنوب آسیا

۲۲

خاورمیانه و ترکیه

۳۹

شمال آسیا و اسپانیا

۵۵